

Att stoppa rysk gas till Sverige är inte ett brott

Den 17 oktober 2023 ställs fyra aktivister inför rätta i Södertörns tingsrätt i Huddinge. De är åtalade för olaga intrång och egenmäktigt förfarande efter en aktion där det stoppat import av rysk gas till Sverige.

Trots kriget i Ukraina, trots vädjanden från ukrainska ledare, trots de politiska utspelen, trots sanktionerna och trots riksdagens beslut, så har Sverige fortsatt att importera flytande fossilgas från Ryssland. Sedan den fullskaliga invasionen inleddes har inte mindre än 26 tankfartyg med rysk fossilgas anläpt svenska hamnar.

För att genomföra det importstopp som Sverige borde ha genomfört sedan länge genomförde Greenpeace den 8 september 2022 en blockad av rysk flytande fossilgas som var på väg att lossas i Nynäshamn av företaget Gasum. Aktivisternas mål var att stoppa importen och därmed det svenska bidraget till att finansiera kriget och de pågående krigsbrotten i Ukraina – och därmed, att genomföra det beslut som riksdagen hade fattat några månader tidigare.

Med i blockaden av LNG-terminalen i Nynäshamn var Greenpeace segelfartyg Witness. På morgonen den 9 september, omkring ett dygn efter att aktionen inleddes, tog kustbevakningen kontroll över Greenpeace skepp så att LNG-fartyget, Coral Energy, kunde anlöpa hamnen.

Greenpeace advokat, Tomas Fridh, vill se ett frikännande av aktivisterna. "Det är hög tid för att även svenska domstolar intar en mer nyanserad syn på civil olydnad som demokratisk påverkansmetod. I fler situationer bör starka humanitära intressen bedömas som legitima ansvarsfrihetsgrunder i form av nöd eller nödvärn då de som utför handlingen faktiskt hindrar eller motverkar en större skada eller tom ett pågående brott", säger Tomas Fridh.

Detta föregick aktionen

Rysslands anfallskrig chockade en hel värld. Ett storkrig i Europa skapade chockvågor över stora delar av världen och ledde omgående till den största flyktkatastrofen i Europa sedan andra världskriget. Samtidigt som motståndet mot kriget började formas så tog också stödet till Ukraina fart och en lång rad aktörer tar omgående avstånd från Ryssland och avbryter sitt samarbete med eller verksamhet i landet och med ryska bolag.

EU inledde omgående ett omfattande arbete med att införa [sanktioner gentemot Ryssland](#). Redan dagen efter den fullskaliga invasionen beslutades om ett sanktionspaket mot bland annat finans- och energiaktörer och till dags dato har det beslutats om [elva sanktionspaket](#).

Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj vädjar våren 2022 till ledare runtom i världen att fördöma och öka pressen mot Ryssland och att stödja Ukraina. Den 24 mars håller Zelenskyj [ett tal i Sveriges riksdag](#). Han vädjar om att nya sanktionspaket måste godkännas och att importen av fossila bränslen från Ryssland ska stoppa.

Fossilimport finansierar kriget

Europa har sedan länge haft ett stort beroende av den ryska energisektorn. Den ryska energisektorn är till största delen statskontrollerad och där finns statliga globala energijättar såsom Gazprom, Rosneft och Rosatom. Utöver att skapa inflytande så bidrar import av rysk energi till att stärka den ryska ekonomin, och finansierar därmed den ryska krigsmakten. Exakt vilka länder som köper vad har granskats av många, till exempel [forskningsinstitutet CREA i Finland](#).

I ett särskilt vittnesuttalande inför rättegången den 17 oktober konstaterar CREA att:

- Exporten av fossila bränslen är en viktig källa till budgetinkomster för Ryska federationen. Som sådan är den den viktigaste möjliggöraren för den militära uppbyggnad som föregick Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och för de gigantiska militära utgifter som krävs för att upprätthålla den olagliga invasionen. Historiskt sett är priserna på fossila bränslen och Rysslands militärutgifter starkt korrelerade.
- Medan EU har förbjudit import av kol och sjöburen olja, och importen av olja och naturgas via pipeline har minskat till en bråkdel av nivåerna före invasionen, har LNG-importen ökat sedan invasionen. I kombination med höga priser har LNG blivit den enskilt mest värdefulla fossila bränsleexporten från Ryssland till EU och till Sverige 2023.
- Köp av LNG från Ryssland bidrar till landets federala budget genom mineralutvinningskatter och vinstskatter. Cirka 22% av värdet på LNG-lasterna tillfaller Kreml enbart i form av mineralutvinningskatt.
- Sedan den fullskaliga invasionen har 26 LNG-fartyg från Ryssland anläppt svenska hamnar. Coral Energy, som anlöpte Nynäshamn vid just denna dag hade fossilgas till ett värde av drygt 20 miljoner kronor, vilket beräknas inbringa omkring 4,6 miljoner kronor till den ryska statskassan i form av mineralutvinningskatt.

Enad svensk kritik mot importen

I Sverige är kritiken kraftfull och flera politiska företrädare kräver stopp för import av olja och gas från Ryssland. Miljöpartiet lade fram [ett förslag till riksdagen](#) om att stoppa importen av rysk olja och gas. En av dem som gick ut hårdast var Ebba Busch: "Varje gång ett europeiskt land väljer att köpa gas eller olja från Ryssland så finansierar man Rysslands krig mot oskyldiga ukrainare. Det här måste få ett stopp. Sverige borde redan nu strypa sin import av rysk gas", säger bland annat [Ebba Busch \(KD\), den 24 mars 2022](#), samma dag som Zelenskyj talade i Sveriges riksdag.

Den 19 maj 2022 [beslutar riksdagen](#) om ett särskilt tillkännagivande till regeringen att importen av rysk energi ska stoppas. Beslutet fattas med acklamation, dvs enighet.

Hela nio av tio svenskar stödjer ett importstopp av olja och gas [enligt en Sifo-undersökning](#) av Naturskyddsföreningen som publicerades den 24 mars, 2022. På årsdagen av kriget, den 24 februari 2022, överlämnade Greenpeace [ett upprop till regeringen](#) med över 31 000 namnunderskrifter som krävde ett totalt stopp för fossilimporten från Ryssland.

Aktivister som stoppar krigsbrott och klimatkris bör frikännas

Civil olydnad är en grundläggande del i en fungerande demokrati och en viktig pelare i svensk yttrandefrihet. Rätten till fredlig protest garanteras både av Sveriges grundlag och av såväl artikel 10 som 11 i EU-konventionen om mänskliga rättigheter.

Utöver detta ska regeringen, enligt klimatlagen, bedriva ett klimatpolitiskt arbete som bidrar till att skydda "nutida och framtida generationer mot skadliga effekter av klimatförändring".

Istället för att frikänna aktivister har det svenska rättssystemet på senare tid allt oftare dömt aktivister till fängelse och rubricerat civil olydnad som sabotage. Den allt mer repressiva tolkningen av svensk lag sker i en kontext där även politiker offentligt manar till hårdare straff mot fredliga aktivister.

Greenpeace menar att detta är en oroande trend. Istället för att straffa ansvarstagande och fredliga aktivister borde nödvärnsbegreppet stärkas i det svenska rättssystemet.

Från andra länder återfinns flera exempel på när domstolar har valt att frikänna aktivister för att de tagit ansvar och stått upp för sin övertygelse på ett fredligt sätt.

2008: Aktivister ockuperade kolkraftverk - frikändes

Ett exempel är när sex Greenpeace-aktivister ockuperade ett kolkraftverk i Storbritannien. Aktivisterna arresterades och anklagades för skadegörelse för aktionen där de också målade budskap på själva kolkraftverket. Försvaret hävdade att de hade laglig rätt till aktionen i och med att de försökte förhindra klimatförändringar och skadegörelse runtom i världen förorsakade av fossila bränslen. Samtliga aktivister som åtalades i aktionen, som kommit att kallas [The Kingsnorth Six](#), blev [frikända av domstolen](#). Detta var därmed första gången som ett försvar på tema "lawful excuse" (motsv. nödvärn) använts framgångsrikt i ett mål om klimatförändringar.

2016: Aktivister blockerade gasledning - frikändes

Ytterligare ett exempel står att finna i USA där 13 aktivister 2016 blockerade byggandet av en gasledning för fracking i stadsdelen West Boxbury och hävdade att deras agerande var nödvändigt för att avvärja lokala och globala hot. I samband med bevisupptagningen blev gasbolagets advokat tvungen lämna in en edsvuren försäkran om att det inte fanns någon säkerhetsplan för gasledningen. [Domaren godkände försvaret och frikände alla åtalade.](#)

Två mer aktuella exempel där rättssystemet har gått på försvarets linje vid civil olydnadsaktioner handlar om Greenpeace aktioner som genomförts i protest mot import av fossila bränslen från Ryssland efter landets fullskaliga invasion av Ukraina. Det första exemplet är återigen hämtat från Storbritannien, medan det andra från vårt grannland Finland.

2022: Greenpeace-aktivister tvingar rysk oljetanker att vända i London - frikänns

Söndag den 15 maj 2022 tog sig 12 Greenpeace-aktivister in på en oljeterminal vid Themsen strax utanför London där de klättrade upp på kranar och genom aktionen [tvingade en tanker lastad med 33 000 ton diesel från Ryssland att vända om.](#)

I en dom den 4 november 2022 frikändes samtliga aktivister efter att de hävdade att de förhindrade ett brott. Domstolen konstaterar att fallet demonstrerar vikten av möjlighet till protest i ett demokratiskt samhälle. Domaren i målet sade i ett uttalande att Rysslands krig i Ukraina "[kan beskrivas som terrorism](#)".

2022: Greenpeace-aktivister stoppar ryskt kol i Finland - slipper straff

Den 5 april 2022 arrangerade nio Greenpeace-aktivister en protest vid kajen till Helens kolkraftverk i Salmisaari i Helsingfors, vilket effektivt stoppade lossningen av ett ryskt lastfartyg som fraktade kol. Det ryska kolet anlände till Salmisaari bara en dag efter att massakern på civila Bucha i Ukraina avslöjades.

I sin dom torsdagen den 3 maj 2023 [beslutade Helsingfors tingsrätt att inte döma de nio Greenpeace-aktivisterna.](#) Domstolens dom antyder att aktivisterna agerade utifrån en moralisk skyldighet. Den uppgav att demonstrationen var fredlig och skadorna var minimala

Nu bör även svensk domstol frikänna aktivister

I den nu aktuella rättegången mot Greenpeace-aktivister som den 8 september 2022 hindrat ett skepp lastat med flytande fossilgas från Ryssland att anlöpa LNG-terminalen i Nynäshamn argumenterar Greenpeace advokat för ett frikännande.

– Omständigheterna i fallen från Finland och Storbritannien är mycket lika det svenska och det finns absolut möjligheter för en svensk domstol att agera på samma sätt och fria eller ge påföljdseftergift till Nynäshamsaktivisterna. Det är hög tid för att även svenska domstolar intar en mer nyanserad syn på civil olydnad som demokratisk påverkansmetod. I fler situationer bör starka humanitära intressen bedömas som legitima ansvarsfrihetsgrunder i form av nöd eller nödvärn då de som utför handlingen faktiskt hindrar eller motverkar en större skada eller tom ett pågående brott. Jag vill såklart se ett frikännande för alla aktivister, säger **Tomas Fridh**, advokat på Fridh Advokatbyrå i Göteborg och försvarare för Greenpeace-aktivisterna.

Greenpeace skepp Witness blockerar LNG-skeppet Coral Energy.

“Varje gång ett europeiskt land väljer att köpa gas eller olja från Ryssland så finansierar man Rysslands krig mot oskyldiga ukrainare. Det här måste få ett stopp. Sverige borde redan nu strypa sin import av rysk gas.”

Ebba Busch (KD), mars 2022

“Sanktionerna slår hårt mot Rysslands möjligheter att finansiera sitt hänsynslösa anfällskrig. Genom att försvåra exporten av petroleumprodukter minskar den ryska krigskassan”

Statsminister Ulf Kristersson (M), februari 2023